

són aquests: exhaustiva, didàctica i amena. El professor Badia reviu l'ambient de les lletres del Renaixement català de tal manera que fa sentir el lector participant de les vivències dels nostres humanistes.

**Mariàngela Vilallonga**



## Un regal d'aniversari

**Estudis de Filologia Catalana**, a cura de Pep Valsalobre i August Rafanell. Institut de Llengua i Cultura Catalanes, Universitat de Girona / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. 358 pàgines.

Segons el costum més comunament acceptat per la societat, quan se celebra un aniversari solem oferir un regal al subjecte que afegeix un any més al seu compte particular. Aquest cas, però, és una mica diferent, ja que és l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes - Secció Francisc Eiximenis el que, per commemorar el seu dotzè aniversari, ens ofereix aquest volum que tenim a les mans.

D'altra banda, és un regal que ha de complir una doble funció: no només serveix per celebrar dotze anys de vida, que no és poc, sinó que també haurà de permetre difondre més extensament i d'una manera global els resultats de les investigacions que es fan des de la

Secció Eiximenis de l'ILCC.

L'interès a mostrar en un sol volum les línies mestres d'aquesta feina és el que ha portat els responsables del projecte a produir un volum miscel·lani. El resultat, el tenim a les mans: dotze treballs de dotze autors diferents que permetran que el lector es faci una idea general del que es fa i del que s'ha fet a l'Institut durant aquests anys.

Fent un repàs al contingut del volum, en primer lloc trobem quatre estudis dedicats a la història de la llengua, signats per J.M. Nadal, August Rafanell, Narcís Iglésias i Francisc Feliu, i tot seguit vuit estudis dedicats a la literatura antiga. D'aquests, els quatre primers tracten de literatura medieval, i els signen David Guixeras, Lola Badia, Jaume Turró i Mariàngela Vilallonga; Pep Valsalobre, Albert Rossich, Maria Rosa Serra Milà i Antoni Serrà Campins, els autors dels quatre darrers articles, s'ocupen de temes diversos de literatura de l'edat moderna. Finalment, val la pena comentar que la Secció Eiximenis, tot i que va néixer i que viu al si de la Universitat de Girona, no és una institució tancada i reservada a una minoria, sinó que és un nucli obert de debat i un punt de trobada d'investigadors d'àmbits diversos. Ens n'adonarem si fem un cop d'ull als autors dels estudis —que són una mostra signifi-

cativa del tipus de gent adscrita a la Secció Eiximenis—: hi trobarem catedràtics i professors universitaris, becaris d'investigació i professors de secundària.

**David Prats Vidal**



## El comtat de Girona

BOLÒS, Jordi i HURTADA, Víctor.  
**Atles del comtat de Girona (785-993).**

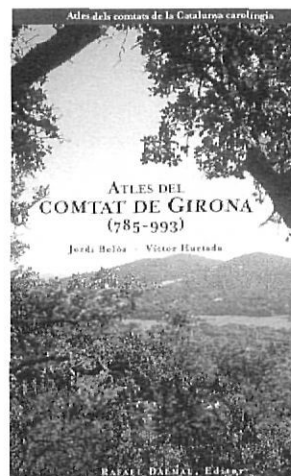
**Atles dels comtats de la Catalunya carolíngia.**

Rafael Dalmau Editor.  
Barcelona, 2000, 101 p.

La publicació de l'atles del comtat de Girona és el tercer de la col·lecció que Bolòs i Hurtado treuen al carrer, després dels de Besalú i Empúries-Peralada. L'obra segueix els trets bàsics de la col·lecció, de manera que hem de destacar en primer lloc el clar predomini de la cartografia, amb uns mapes de disseny i

grafia molt clars. Els més grans, el de dominis i el topogràfic, estan fets a escala 1:100.000 i subdividits en sis fulls, mentre que la resta, més petits, són d'escala diverses segons la quantitat de dades que contenen. Hi trobem una bona quantitat d'informació succinta, especialment abundant en el de dominis, que podrem desxifrar seguint els signes convencionals o remetent-nos als índexs del final del llibre. Acompanyen els mapes diversos textos contextualitzadors i explicatius, des d'una repassada per l'entorn físic i històric fins a comentaris de temes diversos, com la toponímia, els dominis comtals o les possessions dels monestirs (Santa Maria d'Amer, Sant Feliu de Guíxols, Sant Pol de Mar...), entre d'altres. Tot plegat configura una visió general prou entenedora que es completa amb alguns temes concrets, com el poblament a Sant Joan de Mollet i Moredell, el terme d'Arbúcies, el patrimoni del noble Guilmon o la liquidació d'un domini comtal a la Vall d'Aro, acompanyats també de mapes i plànols, que augmenten notablement l'interès i la qualitat del treball.

És, doncs, un bon compendi d'informació sobre els segles IX i X d'un territori històric que comprèn les comarques del Gironès, la Selva, l'Alt Maresme i una bona part del Baix Empordà. Resta, però, la sensació que més d'un lector hauria agraït referències



bibliogràfiques i documentals més completes, una mica més d'atenció a l'arqueologia, molt important per a un període històric encara massa fosc i, sobretot, no deixar d'esmentar les grans llacunes existents en el coneixement d'aquests segles o la incertesa de moltes de les informacions que actualment disposem. Són aquestes unes mancances que en absolut redueixen el mèrit i la utilitat de l'atles, però que potser comporten una visió massa tancada i resolta d'una etapa històrica en la qual queda encara molt per fer.

**Joan Llinàs i Pol**



**Mestre i viticultor**

M. MUXACH, D. PUJOL, R. SERRA, I. VIDAL.

**El mestre Gregori Artizà i Lapedra. Entre la pedagogia i el vi. Capmany 1839-1921.**

Col·lecció Baldri Reixac, núm. 2. Ed. Lleure. Girona, 1999.

Aquest treball biogràfic sobre Gregori Artizà, realitzat per un equip format per un professor i tres alumnes de pedagogia de la UdG, és altament interessant des de diversos punts de vista, com ja ho fan sospitar el subtítol i, encara més, l'interessant pròleg de Salomó Marqués.



Cal destacar-ne en primer lloc la recuperació històrica d'una figura gairebé oblidada com és la del mestre Gregori Artizà, emporданès singular, inquiet i curiós que va excel·lir en el camp de la pedagogia i va fer una contribució més que notable al moviment de renovació pedagògica desenvolupat a cavall dels segles XIX i XX, que tanta incidència va tenir a les comarques gironines.

Artizà, però, no es va limitar a la seva vocació docent, sinó que va participar activament en la vida corporativa, va destacar com a elaborador de vins i estudiós de la vinya en els moments més intensos de la crisi fil·loxèrica, va deixar una bona pila de treballs sobre matèries diverses i va participar en la vida pública del seu poble.

L'estudi, perfectament documentat —palesa el valor que poden tenir els arxius familiars degudament estudiats—, és concís en els capítols que fan referència a la biografia, a la tasca docent i

a la faceta de viticultor, vista molt de passada. Aquests capítols es complementen amb els annexos i l'apartat de bibliografia, per a mi interessantíssim, i que penso és on es posa més en evidència la tasca de recerca rigorosa realitzada pels autors.

La personalitat i l'obra d'Artizà i el context en què va dur-la a terme estan molt ben dibuixats en l'estudi i en les citacions que s'hi fan. L'extensa bibliografia, recopilada per primera vegada, constitueix una font d'indiscutible utilitat per als futurs estudiosos d'aspectes concrets de l'obra d'aquest mestre i viticultor que el present llibre ha rescatat d'un injustificable oblit.

Es tracta d'una obra a recomanar als estudiosos de la pedagogia, però també a tots aquells interessats a conèixer la història de l'Empordà i els seus protagonistes reals.

**Eduard Puig i Vayreda**



**Una escola i el seu temps**

BUSQUETS, Joan. **L'escola Torres Jonama i el seu temps. 75 anys d'escola pública.**

Col·lecció Quaderns de Palafrugell, núm. 9. Ajuntament de Palafrugell i Diputació de Girona. Palafrugell, 2000. 150 pàgines.

Vet aquí una nova entrega d'aquesta formidable col·lecció, que S. Vila qualifica

a *L'Avenç* d'«exquisida» i que combina harmoniosament «el rigor i la tendresa, el treball analític positivista i la recreació». Quaderns de Palafrugell es va iniciar el 1993, precisament amb *L'ensenyament a Palafrugell*, de J. Busquets i J. Molero, un títol que, d'alguna manera, emmarca, contextualitza i completa aquest d'ara dedicat a commemorar el 75è aniversari d'una de les dues escoles públiques de la població.

El llibre consta de vuit capítols. El primer és un apunt biogràfic de l'industrial, inversor en borsa i filantrop Josep Torres Jonama (1857-1946), que l'any 1925 va pagar les noves escoles de Palafrugell i, en part, també les dels pobles veïns (Mont-ras, Pals i Regencós).

Els sis capítols següents expliquen pas a pas la petita història d'aquesta escola (anomenada Torres Jonama des de 1964): des de la seva construcció (que va costar 250.000 pessetes i es va enllestir en només sis mesos) fins als darrers temps, on es dona compte

